

GAITASUNA: ANTOLATU

IKASTOLA	ARANGOITI	ETAPA	LH	MAILA	6. maila
----------	-----------	-------	----	-------	----------

UZTAILEAN ELURRA

Otalarreko Txomin baino gizon isilagorik eta bakarzaleagorik ez da inon izan.

Lagun artean inoiz egon behar izaten zuenean isil-isilik egoten zen, entzun eta entzun besteek esaten zutena. Bere gogoa zertara zegoen inork ezin igarri zion, ikararik ttikienik ere bere aurpegiko larruari ez baitzitzaion eragiten. Noizik behin begiak alde batera eta bestera erabili ez balitu, harrizko, zurezko edo argizarizko gizon taxutzat har zezakeen edozeinek.

Gutxitan, oso gutxitan hasten zen bera hitz egiten. Gehien gehienetan berari egin behar izaten zitzaion, eta orduan ere, hiru edo lau hitz laburrez amaitzen zuen bere erantzuna. Nahita ere, ahaleginak eginda ere, ezin zuen inork harekin hizketa luzerik izan. Gizon lehorrakorik!

Ez zuen ezerk ikaratzen. Hirira bere menditik inoiz jaitsi zenean, menditar batentzat beti ikusgarri izan ohi diren gauzen ondotik ezer begiratu gabe igarotzen zen, gauza haiek egunero-egunero ikusten ohitua egon balitz bezala. Lehenengoz automobil bat ondo-ondotik abarroka hautsa eta hatsa zeriola igaro zitzaionean, txakur bat igaro balitz baino jaramon handiagorik ez zion egin. Nerbio gabeko gizona zirudien.

Bere izakerari egoki zetorkion bizibidea zuen Txominek: ardizain zebilen mendian, artaldea ugazabak eta berak erdibana zutela.

Alferrik izaten zen hari esatea: "Txomin, zuk hau edo hori edo bestea egin behar zenuke, hauxe datorkizu ondo, horixe egingo bazenu..." Hura ez zen inoiz inoren esanetatik ibiltzen, bere gogotik baizik. Gizon libreagorik ez zen inguru hartan.

Halako batean Matxin Kaixku berriak agertu zen herrian, Ameriketako bizpahiru urte ibili eta gero, eta herriko ardandegian igande arrats batean gizon pila handi bati ari zitzaion, gezur eta abar, itsasoz handiko gauzak kontatzen. Txomin Otalar ere entzuleen artean zen.

Ameriketako lurraren gorapen handiak esan zituen Matxin Kaixkuk. Basamortura gutxi joan nahi zutelako, eta gehienak hirietan gelditzen zirelako, abeltzainek eta unaiek ederki irabazten zutela. Honengatik, Euskal Herriko artzainak, hango basamortu zabaletan, bakarrean bizi izateko beldur ez direlako, laster aberasten direla. Abereak hazteko ere zabaldi izugarriak daudela; badirela han euskal Herri osoa hainbateko zelaiak, belar gozoz estaliak, gizon bakar bat bizi ez delarik.

Hauek guztiok entzun zituenean, Txomin Otalarrek esan zion bere buruari: "Horiexek dituk, Txomin, hietzako moduko lekuak. Hori duk abelzaintza hori, bizibide eta irabazpide egin eginekoa hietzat. Hoa Ameriketara."

Biharamunean bere ugazabari agertu zitzaion Txomin, eta esan zion:

- Ugazaba, zurekin hitz batzuk egitera nator.
- Mu...til! Hitz egitera etortzeko edozer gertatu duk... Gure ardiak otsoak jan al dizkik?
- Ez, osorik daude. Neureak erosiko al zenizkidake?
- Baina, zer dela eta?
- Ni banoa.
- Nora gero?
- Ameriketara.
- Zoratu egin al zaik? Zer darabilak hik? Ba al dakik zer den Ameriketara joatea? Etzak uste Anboto atzean dagoenik.
- Ni banoa bai... eta bila ezazu nire ordezeko bat ardiak zaintzeko, eta esaidazu neureak erosiko dizkidazun ala ez.
- Buru horretan hara joatea sartu baldin bazaik alferrik ibiliko nauk hiri ezer esaten... Munduko gizon jakintsu guztiak baletozak hire burutik asmo hori ateratzera, ez litekek ezer egingo... Tira bada, erosiko dizkiat ardiok, eta hoa heuk nahi duan lekura.

Egin zuten salerosketa, eta ekainaren 12an Bilbon ontziratu zen gure Txomin.

Abuztuaren azken egunetan agertu zen berriro Txomin bere herrian, eta, beti bezala, isil-isilik, atzera zergatik etorri zen inori esan gabe.

Goiz batean ugazabarengana joan zen.

- Ekainean saldu nizkizun ardiak atzera erosiko dizkizut, nahi baduzu.
- Bai pozik ere. Hire ordezh hartu dudan ardizain berriak gauza onik ez zidak egiten... Hainbat ardi galdu dik... bidali behar diat, eta heu ipiniko haut lehen bezala. Baina, esaidak, Ameriketara heldu haiz hi?
- Bai.
- Ez duk egin han egote handirik, bada.
- Egun bat. Buenos Airesen. Ontzitik irten, eta biharamunean beste bat zetorren honantza; hantxe sartu nintzen.
- Zergatik hori?
- Uztailaren 10a zen.
- Eta?
- Elurra zen gogoz; urtarrilean bezala; hotzak bazter guztiak hondatu

behar.

- Eta beldurtu egin hintzen, ez duk?
- Bai, ba; uztailean eguraldi hori zelarik, neguan nor moldatu han?
- Ondo egin duk. Hemen hobeto biziko haiz.

Handik egun batzuetara Txomin Otalar Ameriketatik zergatik hain laster etorri zen herrian zabaldu zenean, Matxin Kaixkuk barre algaraz zioen:

- Kerten handia! Hemen uda denean han negua izaten duk, hemen negu denean, han uda. Hori duk idia!
- Ez bazekien, zer egingo zian bada?
- Arrainak bezain mutu ez balitz, esango genioan, baina inorekin ez dik hitz egiten, bere burutatik ibiltzen duk eta... pekotza!

Kaixkuk zioena Txomini esan ziotenean, erantzun zuen:

- Zortzi urteko umetzat hartzen nauzue ala? Alde batean negua eta bestean uda? Nork entzun dik inoiz hori bezalako astakeriarik? Ez zaitez tela niregana horrelako berriketekin etorri, zoazte zeuen amonarengana horrelako ipuinekin, txatxu handiok halakook!

Bere ugazabak ere ez zuen okerretik atera nahi izan berriro aldegingo ote zion beldurrez, eta areago finkatu zion bere ustea. Azkenean bere hartan gelditu zen Txomin: Buenos Aires alde hori hotzaz bazter gaiztoa dela; uztailean elurrez zuritzen baldin bada, ea zer izango den neguan...

ITURRIA:

Izenburua	Uztailean elurra		
Argitaletxea	ELKAR-GIE	Urtea	1994

Irakurri baino lehen lantzeko jarduerak

Izenburuari erreparatuz:

Esparru morfosintaxikoa

- 1- Izenburuari adjektibo, izen, aditz... gehituz idatz ezazu izenburu berri luze bat.

.....

Esparru semantikoa

2- Zer ikusirik ba al du "uzta" hitzak uztailarekin?

Esparru hipotetikoa

3- Ze motatako ipuina izango da? (Humorezkoa, abenturazkoa, beldurrezkoa, fantasiakoa, maitasunezkoa...)

Irakurri ondoren lantzeko jarduerak

Identifikatu - Gogoratu

4- Ipuinean aipatzen diren 5 izen propio, 5 adjektibo eta 5 aditz idatzi.

Izen propioak:.....

Adjektiboak:.....

Aditzak:.....

5- Nork esaten ditu esaldi hauek?

- "- Elurra zen gogoz; urtarrilean bezala; hotzak bazter guztiak hondatu behar."

.....

- "- Mu...til! Hitz egitera etortzeko edozer gertatu duk..."

.....

- "- Arrainak bezain mutu ez balitz, esango genioan."

.....

6- Borobildu itzazu testuan aipatzen diren lekuak:

Afrika, Aralar, Euskal Herria, Bizkaia, Anboto, Buenos Aires,

Europa, Aizkorri, Nafarroa, Amerika.

7- Nola dago kontatua istorioa? Lehen aldian? Orain aldian? Gero aldian?

.....

Interpretatu

8- Zergatik erabaki zuen Txominek Amerikara joatea? Aukeratu egokiena

- Bidaia trebea zelako.
- Mundua ezagutzeko irrikitan zegoelako.
- Dirua lortu nahi zuelako.
- Amerikako larreak izugarriak zirelako.
- Bertan lasai biziko zelako.
- Abeltzantzarako baldintza ezin hobeak zeudelako
- Matxin Kaixku berriak engainatu zuelako.

9- Zergatik itzuli zen berehala Txomin?

- Eguraldiagatik.
- Amerikari buruzko informazio gutxiarekin joan zelako.
- Bertakoa ez zitzaion gustatu.
- Euskal Herrian gusturago zegoelako.

Antolatu

10- Ondoko elkarrizketa hankaz gora jarri zaigu, ordena ezazu alboan zenbakiak idatziz:

- Ni banoa bai... eta bila ezazu nire ordezkari bat ardiak zaintzeko, eta esaidazu neureak erosiko dizkidazun ala ez.
- Baina, zer dela eta?
- Ameriketara.
- Mu...til! Hitz egitera etortzeko edozer gertatu duk... Gure ardiak otsoak jan al dizkiz?
- Ez, osorik daude. Neureak erosiko al zenizkidake?
- Ugazaba, zurekin hitz batzuk egitera nator.
- Ni banoa.
- Zoratu egin al zaizkiz? Zer darabilak hik? Ba al dakizkiz zer den Ameriketara joatea? Etzak uste Anboto atzean dagoenik.
- Nora gero?

11-Ondoko esaldiak ipuinaren sarrera (S), gertaera (G) edo bukaerari (B) dagozkion idatzi:

- Lagun artean inoiz egon behar izaten zuenean isil-isilik egoten zen, entzun eta entzun besteek esaten zutena.
- Bere ugazabak ere ez zuen okerretik atera nahi izan berriro aldegingo ote zion beldurrez, eta areago finkatu zion bere ustea.
- Egin zuten salerosketa, eta ekainaren 12an Bilbon ontziratatu zen gure Txomin.
- Ameriketako lurraren gorapen handiak esan zituen Matxin Kaixkuk.
- Egun bat. Buenos Airesen. Ontzitik irten, eta biharamunean beste bat zetorren honantza; hantxe sartu nintzen.
- Ez zuen ezerk ikaratzen.

Baloratu

12-Zer iruditzen zaizu Txominek Ameriketara joatearen erabakia?

- Gaizki, bakoitza bere herrian bizi behar delako.
- Ongi, mundu berri bat ezagutzeko ausardia izan zuen.
- Gaizki, diru bila joan zelako eta dirua ez a gauzarik inportanteena.
- Gaizki ez zekielako nora zihoan.
- Ongi, bakoitza bere erabakiak hartzeko libre da.

13-Zer iruditzen zaizu Txomin Ameriketatik itzultzea?

- Gaizki, behin hara joanda bertan gelditu behar zuelako.
- Ongi, gustura ez zegoelako.
- Ongi, inori kalterik egin ez ziolako.
- Gaizki, hotza ez da herrialde bat uzteko arrazoia.
- Ongi, batzutan gure erabakiak zuzenak ez direlako eta jokaera aldatu behar izaten da.

14-Zure ustez zein dira pertsona isila izatearen alde onak eta txarrak?

ONAK:

.....

TXARRAK:

.....

Gramatika landuz

15-**Hika** dauden esaldi hauek **zuka** idatzi:

- Zoratu egin al zaik? Zer darabilak hik? Ba al dakik zer den Ameriketara joatea?

.....

- Ez duk egin han egote handirik, bada.

.....

- Eta beldurtu egin hintzen, ez duk?

.....

- Ondo egin duk. Hemen hobeto biziko haiz.

.....

Testu bat idatzi

16-Txominek plan handiak zituen Ameriketarako. Lehenbiziko astean egin beharreko gauza guztiak pentsaturik zituen aldez aurretik eta taula batean apuntaturik zituen. Egin ezazu taula hori. Antolatu ezazu egokien iruditzen zaizun moduan.